

APLICATIU

GUIA DOCENT

UAB

Universitat Autònoma
de Barcelona

Guia docent

Titulacions de Grau i de Màster

1. Dades de l'assignatura

Nom de l'assignatura	Història de la Música dels Segles XX i XXI
Codi	
Crèdits ECTS	6.0
Curs i període en el que s'imparteix	3r Curs. 2on Quadrimestre
Horari	<i>(link a la pàgina web del centre o titulació)</i>
Lloc on s'imparteix	Facultat de Filosofia i Lletres
Llengües	Català

Professor/a de contacte

Nom professor/a	Isabel Ferrer Senabre
Departament	Art i Musicologia
Universitat/Institució	Universitat Autònoma de Barcelona
Despatx	B7/171
Telèfon (*)	93.586.84.70
e-mail	isabel.ferrer@uab.cat
Horari d'atenció	

2. Equip docent

Nom professor/a	Isabel Ferrer Senabre
Departament	Art i Musicologia
Universitat/Institució	Universitat Autònoma de Barcelona
Despatx	B7/171
Telèfon (*)	93.586.84.70
e-mail	Isabel.ferrer@uab.cat
Horari de tutories	

3.- Prerequisits

És molt recomanable haver cursat prèviament les assignatures “Història de la música del segle XIX” i “Anàlisi musical”, així com haver seguit activament les assignatures de cursos anteriors “Estètica de la Música II” i “Músiques Urbanes i Populars”. També són necessaris uns coneixements adequats d'harmonia, els fonaments bàsics d'estructures del llenguatge musical i d'anàlisi auditiu. És requisit també posseir uns coneixements generals sobre història política occidental del segle XX i XXI. Així mateix, cal disposar de destresa i capacitat de raonament crític que ha de poder ser exposat de forma clara en format escrit i oral.

4.- Contextualització i objectius formatius de l'assignatura

L'assignatura d'Història de la Música dels Segles XX i XXI forma part del conjunt d'assignatures que ofereixen un recorregut general cronològic de la Història de la Música Occidental, centrant-se en els corrents estètics que han prevalgut durant l'època, els canvis en el llenguatge harmònic, la influència de les noves tecnologies i la interrelació de tot aquest conjunt de factors amb el context sociopolític. La seva finalitat principal és dotar als estudiants de les eines teòriques suficients i els recursos documentals per a poder encarar amb competència i esperit crític la contextualització de la producció musical, així com la incidència en les pràctiques musicals que esdevingueren durant tot el segle XX, sempre sota el punt de vista de la seva repercussió actual.

Els canvis de tendències musicals són reflex recíproc dels processos socials que els acullen. Cal partir, doncs, de la base que no només farem referència als grans corrents artístics sinó que posarem especial èmfasi en la recepció i les conseqüències que els canvis musicals tingueren en la societat. Tractarem d'entendre la producció musical, els seus usos, la seva recepció, així com la seva rellevància social. D'aquesta manera, aspectes com l'espai i les noves tecnologies jugaran un paper essencial alhora de comprendre el complex de la Història de la Música dels Segles XX i XXI. Per tant, els objectius formatius es condensen en:

1. Conèixer els principals corrents artístics, les línies de pensament i la periodització de la Història de la Música dels Segles XX i XXI, així com els llenguatges sonors i la tecnologia emprada que els ha acompanyat.
2. Explicar les transformacions en els sistemes de producció musical, usos i recepció en relació al context polític, social i cultural.
3. Analitzar la repercussió dels canvis musicals en els diferents grups socials, amb especial atenció a les conseqüències en l'actualitat d'aquests processos.
4. Desvetllar en els estudiants un pensament crític respecte als processos artístics i les seves circumstàncies històriques.
5. Aplicar correctament la terminologia associada a cadascuna de les metodologies.

5.- Competències i resultats d'aprenentatge de l'assignatura

Competència	CE1 – Conèixer i comprendre l'evolució històrica de la música, les seues característiques tècniques, estilístiques, estètiques i interpretatives des d'una perspectiva diacrònica.
Resultats d'aprenentatge	CE1.1 Utilitzar el vocabulari propi de la ciència musicològica relacionat amb cada època històrica. CE1.2 Conèixer les propietats estilístiques de cada període històric. CE1.3 Conèixer i interpretar els textos teòrics més importants de cada època. CE1.4 Identificar correctament el repertori essencial pertanyent a cada moment històric. CE1.5 Situar els principals compositors en el seu context històric i artístic. CE1.6 Relacionar la teoria musical amb la praxis musical pertanyent a cada època històrica. CE1.7 Vincular l'impacte de la música amb la societat de cada època. CE1.8 Comprendre els mecanismes que enllacen la música i la vessant política de la societat del seu temps. CE1.9 Entendre els processos d'aparició de les avantguardes en relació als corrents de reacció.
Competència	CE7 - Identificar i contrastar les distintes vies de recepció i de consum musical en la societat i en la cultura de cada època.
Resultats d'aprenentatge	CE7.1 Comprendre la complexitat dels processos de recepció de la música. CE7.2 Conèixer la relació entre els canvis tecnològics i científics de cada època amb la creació i la recepció de la música. CE7.3 Establir els fenòmens de circulació de les idees en el domini musical.
Competència	CE10 - Analitzar críticament les obres musicals des de qualsevol punt de vista de la disciplina musicològica.
Resultats d'aprenentatge	CE10.3. Identificar les tipologies compositives de cada època històrica. CE10.4. Situar críticament en el context històric cada tipologia d'obra musical.
Competència	CE3 - Reconèixer els corrents de pensament, en tots els seus ordres, en relació a la música.
Resultats d'aprenentatge	CE3.9. Relacionar la creació i la recepció musical amb els fonaments estètics i literaris de cada època.

Competència

CE12 - Vincular els coneixements adquirits amb la praxis musical, col·laborant amb els intèrprets a través de l'anàlisi i la contextualització dels diferents repertoris, tant els relacionats amb la música històrica com les diverses manifestacions de la música contemporània.

Resultats d'aprenentatge

CE12.3. Identificar críticament les distintes orientacions de praxis musical que els intèrprets apliquen a la música de cada època històrica

Competències transversals

CT1 –Utilitzar el vocabulari i les eines bàsiques que permeten descriure i transmetre els coneixements adquirits mitjançant presentacions orals efectives i adaptades a l'audiència.
CT2 - Comunicar de forma escrita, amb correcció, precisió i claredat, els coneixements adquirits, tant a través de textos especialitzats com divulgatius.
CT3 - Organitzar i planificar el treball de forma eficient.
CT4 - Resoldre problemes del seu àmbit d'estudi.
CT7 - Reconèixer la importància de controlar la qualitat dels resultats del treball i de la seua presentació.

6.- Continguts de l'assignatura

INTRODUCCIÓ

- 1 - Sobre el temari del curs. Avaluació inicial
- 2 – “Música contemporània”: com hem arribat fins aquí? Polítiques culturals.

1. *La querella de la modernitat*. Canvis estètics i de llenguatge

- 3 – Innovació i avantguarda
- 4 – Expressionisme musical: l'atonalitat, periodització, tendències.
- 5 - De l'atonalisme al serialisme: la segona escola de Viena, tècniques i exegesi.
- 6 - Impressionisme
- 7 – Llenguatge i modernitat a I. Stravinsky
- 8 - ¿Els últims compositors canònics?
- 9 – Futurisme i altres propostes avantguardistes a principis de segle
- 10 – Més alternatives: els anomenats nacionalismes

2 Música i societat de masses

- 11 – El crit a l'ordre: neoclassicisme.
- 12 – La influència americana.
- 13 –Música i totalitarismes.
- 14 – Els russos: Xostakòvitx des de la intertextualitat
- 15 - Música i cinema
- 16 – “Il sano, onesto e nazionale divertimento”: cançó, ràdio i *religió política*.
- 17 – Entorn la Guerra Civil Espanyola: òpera “nacional” i sarsuela.

3. Repensant el món, entre la modernitat i la postmodernitat.

- 18 – Darmstand.
- 19 – El serialisme integral.
- 20 – Música experimental: conceptes
- 21 – La indeterminació.
- 22 - Anys seixanta i el pluralisme: cites i el *collage*, teatre musical i *happening*.
- 23 – Música concreta i electrònica.
- 24 - Minimalisme

4. Mirades endarrere i endavant en el segle XXI

- 25 – *Nous comportaments de la música*: espai i cos
- 26 - El “segle de les dones”? Música i gènere sexual
- 27– Tendències interpretatives de la música antiga
- 28 – Música i religiositat: tradició oral, *motus propios* i canvis socials
- 29 – La música en l'era digital

7.- Metodologia docent i activitats formatives

L'assignatura té un perfil que combina el caràcter teòric i el pràctic. Així, s'alternaran sessions expositives de formació general teòrica amb d'altres on la vessant pràctica sigui l'eix. Aquestes activitats seran tant de tipus individual de l'estudiant com de col·lectiu a partir del debat a l'aula.

1. Lliçons expositives: conceptualització i síntesi de cadascun dels temes d'estudi. L'objectiu és mostrar les diferents tendències culturals i quins són els mitjans d'anàlisi més idonis.
2. Sessions pràctiques, estructurades en realització d'anàlisi de textos a l'aula en grups reduïts, amb una posada en comú final. El mateix procés serà seguit per a les audicions o les visualitzacions de fragments a l'aula.
3. Estudi individual dels alumnes a partir d'un treball monogràfic. Aquest treball posarà en pràctica els coneixements teòrics adquirits en l'aula a través del treball autònom per a l'alumne, cercant dotar de capacitat d'independència als estudiants per a enfrontar-se als problemes que comporta l'anàlisi socio-musical.
4. Tutories: almenys una sessió de tutoria serà imprescindible per a superar l'assignatura. En aquesta fonamentalment es supervisarà el treball autònom de l'alumne i es resoldran els dubtes eventuais. Així mateix, farem ús dels espais virtuals per tal d'acostar-se d'una forma més àgil al treball autònom dels alumnes.

TIPUS D'ACTIVITAT	ACTIVITAT	HORES	RESULTATS D'APRENTATGE

Dirigides

Classe expositiva	44	
Prova de coneixements (1)	1	
Prova de coneixements (2)	1'5	
Prova de coneixements (3)	1'5	

Supervisades

Tutories	7	

Autònomes

Estudi i lectura de continguts	30	
Realització de treballs	30	
Cerca d'informació	15	
Ús de l'espai virtual	10	

8.- Avaluació

1. Les activitats d'avaluació de l'assignatura cobriran l'espectre de competències que es volen assolir. En primer lloc, les dues proves escrites tindran com a objectiu mostrar l'assimilació dels conceptes teòrics bàsics adquirits mitjançant les classes expositives. Tindran un pes d'un 60% del total de l'assignatura. Aquest 60% es distribuirà en dos exàmens, distribuïts a meitat i final del curs, que tindran cadascun una valoració d'un 30%. Serà obligatori pel seu còmput en el global de la nota haver superat amb les proves amb més d'un 5 sobre 10. Es preveu una prova final conjunta que es realitzarà el mateix dia que l'última. La setmana posterior a la primera prova tindrà lloc la revisió d'exàmens. L'avaluació inicial no computarà en cap cas en la nota final de l'assignatura.
2. Realització d'un treball monogràfic a partir del treball autònom de l'alumne, on demostre les destreses adquirides en el gruix de competències d'aquest apartat incloses en l'assignatura. Comptarà un 30 % de la nota final. Per superar l'assignatura s'ha d'obtenir també un 5 sobre 10. En aquest percentatge s'inclourà l'assistència a les activitats supervisades en forma d'almenys una tutoria durant el transcurs del semestre, enfocada fonamentalment a l'orientació, guia i resolució de dubtes que puguin sorgir als alumnes tant del treball com de la resta de continguts de la matèria.
3. Per tal de valorar de forma més acurada l'adquisició de competències dels alumnes, es preveu un 10% de la nota final que comprendrà aspectes com: assistència a classe, participació activa en el transcurs de les mateixes, actitud, col·laboració en els espais virtuals de treball, etc. En el casos particulars de dificultat en l'avaluació de les proves escrites i dels treballs, es tindrà molt en compte la valoració d'aquesta part alhora d'oferir, sempre eventuals, alternatives.
4. Es considera "No presentat" a aquells alumnes que no s'hagin presentat a la segona de les dues proves de coneixement o a la prova final. Es preveu una reavaluació per a aquells alumnes que no hagin superat la primera de les proves de coneixement. En cap cas es considerarà la nota de les proves de coneixement si no s'ha presentat el treball descrit en el punt 2 d'aquest apèndix.
5. Les proves de coneixement podran ser revisades en una data i lloc publicitat per la professora el dia establert per a les proves.

ACTIVITATS D'AVALUACIÓ

HORES

RESULTATS D'APRENTATGE

Prova de coneixement inicial	1	Pressa de consciència dels coneixements previs, inquietuds individuals i col·lectives, i connexió amb els coneixements de l'alumnat (valors)
Prova de coneixement (1)	1'5	Assimilació de conceptes bàsics teòrics (saber)
Prova de coneixement (2)	1'5	Assimilació de conceptes bàsics

		teòrics (saber)
Tutoria	1	Debatre i delimitar el format del treball, així com comprovar el grau d'aprofitament del treball autònom (saber fer)
Revisió i comentari de les proves i qualificacions	1	Aclariment de conceptes, habilitats i capacitats als estudiants que ho demanen per a completar la formació en la matèria

9- Bibliografia i enllaços web

- ADORNO, T. W. *Filosofía de la Nueva Música*. Madrid: Akal, 2004.
- ATTALI, Jacques. *Ruidos. Ensayo sobre la economía política de la música*. Madrid: Siglo XXI, 1995.
- AUSTIN; W. *Music in the Twentieth Century*. New York, 1966. (Madrid, ed. Taurus, 1985).
- BARCE, Ramón. *Fronteras de la música*. Madrid, Real Musical, 1985.
- BOULEZ, Pierre. *Hacia una estética musical*. Caracas, Monte Avila editores, 1990.
- . *Puntos de referencia*. Barcelona, ed. Gedisa, 1996.
- BOSSEUR, Dominique et Jean-Yves. *Révolutions musicales. La musique contemporaine depuis 1945*. Évreux, Minerve, 1999.
- CHARLES SOLER, Agustí. *Análisis de la música española del siglo XX. En torno a la generación del 51*. Valencia, Rivera Editores, 2002.
- CITRON, Marcia. T. *Gender and the Musical Canon*. Cambridge-New York-Melbourne: Cambridge University Press, 1993.
- COOK, Nicholas (ed.). *The Cambridge History of Twentieth-Century Music*. New York: Cambridge University Press, 2004.
- CURESES, Marta: *La música española desde las vanguardias*. Tomás Marco. ICCMU. Madrid 2007.
- DAHLHAUS, Carl. *Fundamentos de la historia de la música*. Barcelona, ed. Gedisa, 1997.
- DEBUSSY, Claude. *El Sr. Corchea y otros escritos*. Ed. de François Lesure. Madrid, Alianza Música, 1987.
- FERRER SENABRE, Isabel. "Ruperto Chapí y la zarzuela: ambivalencias musicales en la Guerra Civil Española". En *Actes del I Congrés Internacional Ruperto Chapí*, ed. Vicent Galbis, Victor Sánchez y Javier Suárez. València, (en prensa).
- FOUCE, Héctor: *Prácticas emergentes y nuevas tecnologías - el caso de la música digital en España*. Madrid: Fundación Alternativas, 2009.
- KAIERO CLAVER, Ainhoa. *Creación musical e ideologías: la estética de la postmodernidad frente a la estética moderna*. Tesis doctoral. Universitat Autònoma de Barcelona, 2007.
- KRAMER, Lawrence: *Opera and modern culture*; Berkeley: California University Press, 2004.
- HAYNES, Bruce. *The End of Early Music. A Period Performer's History of Music for the Twenty-First Century*. Oxford University Press, 2007.
- KAHN, Douglas; Whitehead, Gregory. *Wireless imagination. Sound, radio and the avant-garde* Cambridge, Mass.: MIT Press, 1992.
- HUSKELL, Harry. *The Early Music Revival. A History*. New York: Dover, 1997.
- LACOMBE, Hervé: *Géographie de l'opéra au Xxe siècle*, Paris: Fayard, 2007.
- LANZA, Andrea. *Historia de la música, 11. El siglo XX (2a. part)*. Madrid, ed. Turner, 1986.
- LAWSON, C. y R. STOWELL. *La interpretación histórica de la música*. Madrid: Alianza Editorial, 2005.
- LÓPEZ CANO, RUBÉN. «La música ya no es lo que era. Una aproximación a las postmodernidades de la música». *Revista Boletín Música*, 17, 42-63 [www.lopezcano.net].
- LEIBOWITZ, René. *Introduction à la musique de douze sons*. Paris, ed. L'Arche, 1949.

- MACONIE, R. *La música como concepto*. Barcelona: Acantilado, 2007.
- LOCHHEAD, Judy; AUNER, Joseph. *Postmodern music/postmodern thought*. New York: Routledge.
- MARCO, Tomás: *Pensamiento musical y siglo XX*. Fundación Autor, 2003.
- MARQUEZ, Israel V. "Hipermúsica: la música en la era digital". *Trans 14*, 2010.
[<http://www.sibetrans.com/trans/a7/hipermusica-la-musica-en-la-era-digital>]
- MACHLIS, Joseph: *Introducción a la música contemporánea*. Marymar. Buenos Aires, 1975.
- MITCHELL, Donald. *El lenguaje de la música moderna*. Barcelona, ed. Lumen, 1972. (reed. en anglès. London, Faber & Faber, 1993).
- MORGAN, Robert P. *La música del siglo XX*. Madrid, Akal, 1994.
- NATTIEZ, Jean-Jacques: *Musiques du XXIème siècle*. Actes Sud. París 2003. Vols. I-IV.
- NICHOLLS, David. *American Experimental Music*. Cambridge University Press, 1990.
- NYMAN, Michael. *Música experimental: de John Cage en endavant*. Girona: Documenta Universitaria, 2006.
- RAMAUT-CHEVASSUS, Béatrice. *Musique et postmodernité*. París, PUF, 1998.
- RAMOS LÓPEZ, Pilar. 2000. *Feminismo y música*. Madrid: Nuevas Estructuras.
- SALVETTI, Guido. *Historia de la música, 10. El siglo XX (1a. part)*. Madrid, ed. Turner, 1986.
- SALZMAN, Eric. *La música del siglo XX*. Buenos Aires, ed. Víctor Leru, 1979.
- SCHÖNBERG, Arnold. *Style and Idea*. New York, ed. Faber & Faber, 1975 (trad. al castellà, Madrid, ed. Taurus, 1963).
- Sheiberg, Esti. *Irony, satire, parody, and the grotesque in the music of Shostakovich: theory of musical incongruities*. Ashgate, 2000.
- SLONIMSKY, Nicholas. *Music since 1900*. New York, Scribner's, 1986.
- SMITH BRINDLE, R. *La Nova Música*. Barcelona, ed. Antoni Bosch, 1979.
- STRAVINSKY, Igor. *Poética Musical*. Madrid, Taurus ediciones, 1981.
- STUCKENSCHMIDT, H. H. *Schönberg*. Madrid, Alianza Música, 1991.
- VINAY, Gianfranco. *Historia de la música, 12. El siglo XX (3a. part)*. Madrid, ed. Turner, 1986.
- VIÑUELA SUÁREZ, Eduardo: *El videoclip en España (1980-1995). Gesto audiovisual, discurso y mercado*. Ediciones del ICCMU: Madrid, 2009.
- WEBERN, Anton. *El camí cap a la nova música*. Barcelona, ed. Antoni Bosch, 1982.
- WHITTALL, Arnold. *Musical Composition in the Twentieth Century*. Oxford, Oxford University Press, 1999.

10.- Programació de l'assignatura

(la programació de la assignatura explicitarà les activitats formatives i els lliuraments, segons les taules següents. En aquest requadre el professor pot introduir un text explicatiu de la programació de l'assignatura o, si cal, fer referència a un document extern que haurà d'estar al campus virtual de l'assignatura)

ACTIVITATS D'APRENTATGE

DATA/ES	ACTIVITAT	LLOC	MATERIAL	RESULTATS D'APRENTATGE

LLIURAMENTS

DATA/ES	LLIURAMENT	LLOC	MATERIAL	RESULTATS D'APRENTATGE